

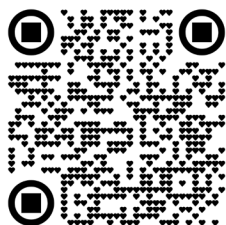

verze pro pilotáž 2023/24

Právě jste otevřeli lekci HELLO RUBY pro školy,
která je určena k pilotování.

Budete-li mít připomínky nebo náměty, budeme vděční,
pokud nám je předáte formou krátkého dotazníku:

<https://forms.gle/UZQFfBXxMS3AzUiy6>

helloruby-pro-skoly.cz

Poslední úprava: 12/23

V bezpečí

výprava do internetu — lekce 07

Informace o lekci

Délka lekce: 45–60 minut

Předchozí lekce: Fakt, názor a lež

Následující lekce: toto je poslední lekce části Výprava do internetu

Cíle výuky

- Žáci a žákyně uvedou konkrétní příklady dat, které není vhodné sdílet online.

Aktivity

- V PL1 žáci a žákyně vyhodnotí a graficky znázorní příklady dat, která jsou a nejsou vhodná pro sdílení s různými cílovými skupinami.
- V PL2 označí příklady dat, která nejsou vhodná ke sdílení na veřejných herních platformách.

Související očekávané výstupy dle RVP ZV

- Kompetence digitální
 - předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky
- Informatika: Digitální technologie
 - I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi

Pomůcky

- Pracovní listy a pastelky

Zdroje

- Cvičení 01 a 02 volně vychází z pravidel pro bezpečné surfování v knize HELLO RUBY — *Výprava do internetu*, str. 93

TIP

Na téma bezpečnost na internetu je úžasně zpracovaná hra Interland od Google (v češtině):

beinternetawesome.withgoogle.com/cs_cz/interland.

V angličtině k ní naleznete také učební plány:

beinternetawesome.withgoogle.com/en_us/activities

Mohlo by se hodit při přípravě

Roblox

Roblox je online herní platforma, která umožňuje uživatelům vytvářet, sdílet a hrát hry, které jsou vytvořené pomocí nástroje pro tvorbu her přímo v Robloxu. Tato platforma je zároveň společenstvím, kde si hráči mohou vytvářet postavy, komunikovat s ostatními a objevovat množství různorodých her, které vytvořili jak profesionální vývojáři, tak i samotní hráči. Oficiální platidlo v platformě se nazývá Robux a pořizuje se za reálné peníze. Za Robuxy si mohou uživatelé kupovat například vybavení pro avatara. Ne všechny hry na tomto serveru jsou určené dětem.

Více o platformě Roblox v tomto videu (5 minut): youtu.be/YU2pLJiptzA

Minecraft

Minecraft je populární počítačová hra, ve které hráči mohou tvořit a prozkoumávat virtuální 3D svět, budovat a bojovat s nepřáteli. Hráči mohou Minecraft hrát také na veřejných serverech, které jsou přístupné komukoli. Tyto servery jsou provozovány jednotlivci nebo společnostmi a obvykle nabízejí minihry, kde se potkávají různí hráči. Nejpopulárnější veřejný server mezi dětmi je pravděpodobně [Hypixel](https://hypixel.net). Hráči mohou mezi sebou komunikovat pomocí soukromého nebo veřejného chatu.

V bezpečí

výprava do internetu — lekce 07

Evokace — 10 minut

Internet vytváříme my lidé — třeba tím, jaká videa nebo obrázky sdílíme, jak komunikujeme a podobně. Kdyby se všichni lidé na naší planetě chovali k druhým hezky, tak i internet bude krásné a bezpečné místo. Ale tak to občas není. A proto je třeba — nejen v reálném životě, ale také na internetu — dávat pozor a dodržovat pravidla.

- 1.** Co to vlastně znamená být online? Být na internetu?

Možné odpovědi: Dívat se na YouTube, vyhledávat v prohlížeči, poslouchat hudbu na Spotify (někdy), hrát hru (někdy), mít chytré hodinky připojené k internetu, dívat se na Netflix (někdy), psát si na WhatsApp, sdílet fotku na Instagramu...
- 2.** Setkal/a ses na internetu s něčím, s čím jsi nesouhlasil/a nebo se ti nelíbilo?
- 3.** Na co bychom si měli dát na internetu pozor?

Možné odpovědi (není třeba zmínit vše):

 - **Osobní informace:** Děti by měly být opatrné při sdílení jakýchkoli osobních informací, jako je jméno, adresa, telefonní číslo nebo škola, kterou navštěvují. A také by neměly sdílet obrázky nebo videa, která by nevystavily veřejně.
 - **Sociální sítě:** Děti by neměly komunikovat s lidmi, které neznají, a měly by se vyvarovat setkání s někým, koho poznaly online, bez dospělého doprovodu.
 - **Chatovací AI aplikace:** Děti by neměly slepě důvěřovat obsahu vygenerovanému pomocí umělé inteligence. Aplikace si občas vymýšlí. AI osoby mohou být vytvořené nebo napadené tak, aby někomu uškodily.
 - **Kyberšikana:** Internet může být prostředkem k šikanování. Děti by se měly k ostatním na internetu chovat eticky a laskavě. Zároveň by měly dokázat rozeznat, jsou-li obětmi kyberšikany, a měly by o tom informovat dospělého.
 - **Nevhodný obsah:** Internet je plný obsahu, který může být pro děti nevhodný nebo škodlivý.
 - **Počítačové viry a malware:** Děti by neměly klikat na podezřelé odkazy a stahovat neznámé soubory, protože by mohly být infikovány virem nebo malwarem.
 - **Online podvody:** Děti by měly být vedeny k tomu, aby přistupovaly obezřetně k lákavým/podezřelým nabídkám a aby se vyvarovaly zadávání citlivých informací na stránkách, které nevypadají důvěryhodně.
- 4.** Co jsou to osobní data? Co všechno bychom měli na internetu sdílet s opatrností nebo vůbec?

Možné odpovědi: S opatrností bychom měli sdílet jméno, e-mail, telefon, adresu bydliště nebo školy... Neměli bychom sdílet fotografie nebo videa, jež bychom veřejně nevystavili nebo neukázali na nástěnku školy nebo všem kamarádům. A také informace, které si někdo jiný nepřeje, abychom sdíleli...

Uvědomění — 15 minut

Uvedte téma: Internet je vlastně taková velká kopírka. Všechno, co nahráješ nebo sdílíš na internetu, se mnohokrát kopíruje a ukládá. Když něco jednou vložíš na internet, žije si to svým životem a nemáš nad tím kontrolu. Proto je třeba opravdu dobře promýšlet, co všechno nahráváš online.

Žáci a žákyně pracují s PL1 samostatně nebo ve dvojicích. Do tabulky zaznamenávají pomocí puntíků, co by sdíleli s kým. Např.:

Sdílel/a bych	s nikým	s rodiči ve zprávě	ve třídním chatu (např. whatsapp)
Fotka, jak skáče na trampolíně s kamarády	☐	☒	☒
Tajemství mé kamarádky nebo mého kamaráda	☒	☐	☐

Některé příklady jsou záměrně obecné, aby se daly vyložit více způsoby. Použijte pracovní list k následné diskusi, kde si mohou žáci a žákyně vyměňovat své názory a úhly pohledu. Diskusi moderujte. V následující tabulce uvádíme argumenty pro a proti veřejnému sdílení.

Příklad	Proč je v pořádku sdílet veřejně	Proč není v pořádku sdílet veřejně
Fotka, jak skáčíme na trampolině s kamarády	Sdílení radosti a zážitků	Možnost ohrožení soukromí, případně nesouhlas kamarádů se sdílením
Co mi včera říkal/a kamarád/ka	Komunikace a udržování vztahů	Porušení důvěrnosti
Hoax, který obsahuje výzvu ke sdílení nebo přeposlání	–	Šíření dezinformací a paniky
Playlist – hudbu, kterou rád/a posloucháš	Sdílení svých zájmů a vkusu	Potenciální odkrytí osobních informací
Fotka člena rodiny ve spodním prádle	–	Porušení soukromí a ponižování osob
Jakou hru teď hraješ	Diskuse a sdílení zážitků ze hry	Možnost kyberšikany nebo zneužití
Kde právě jsi (tvá poloha)	Např. v případě domluvené schůzky	Potenciální ohrožení bezpečnosti
Tvůj kamarád nebo kamarádka má špatné známky	Nabídka pomoci a podpory	Porušení důvěrnosti a soukromí
Kreslený vtíp	Zábavnost a sdílení humoru	Možné urážky nebo nepochopení

Doporučujeme také děti upozornit, že když sdílí citlivé či soukromé informace (i úzkému kroužku osob), nikdy nemají zaručeno, že informace tento kroužek neopustí. Cokoli pošleme přes internet, si může začít žít vlastním životem a ztrácíme nad tím kontrolu. Proto je třeba být obezřetný. Někdo se může ukliknout a poslat naše tajemství omylem někomu cizímu, někdo z našich kamarádů se na nás může naštvat a udělat nám to schválně.

TIP

Každé z dětí má jinak nastavenou hranici toho, co je v pořádku sdílet s ostatními a co už není. Využijte vypracovaný PL1 právě k tomu, aby mezi sebou děti v reflexi diskutovaly a sdílely své pohledy na věc.

volitelná aktivita

TIP

Než přistoupíte k volitelné aktivitě, zeptejte se dětí, zda znají/jsou aktivní na veřejných serverech (např. [Hypixel](#), [Roblox](#)), kde mohou hrát Minecraft nebo Roblox. Pokud ne, aktivita postrádá smysl. Například pokud hrají Minecraft jen jako hru u sebe na počítači, nepotkávají se tam s ostatními hráči. To je třeba rozlišit.

2.

Cílem aktivity v PL2 je pomoci žákům a žákyním uvědomit si, které informace mohou nebo by neměli sdílet (s lidmi, které neznají) na online herních platformách typu Roblox, na Minecraft serverech nebo třeba v aplikaci WhatsApp.

Aktivitu v PL2 uveďte diskusí:

1. Hrál/a jsi někdy na platformě Roblox nebo nějakém veřejném Minecraft serveru?
2. Popiš, co vše je možné na platformách dělat.
Viz popis na str. 3 této metodiky.
3. Na těchto platformách je skvělé, že se tam můžeš potkávat s kamarády. Ale jsou tam také lidé, které neznáš. Existují nějaká pravidla, která bychom měli dodržovat, abychom tam byli v bezpečí?
Možné odpovědi: Nesdílet jakékoliv soukromé nebo osobní informace – reálné jméno, bydliště, adresu školy, reálné fotografie, zájmy, plány, hesla...

Rozdejte žákům a žákyním pracovní listy. Jejich úkolem je vybarvit pastelkou ty bubliny, které obsahují, co by neměli sdílet online s lidmi, které neznají. Sdílet mohou: úspěšné herní strategie a tipy, herní zážitky, nápady na kreativní projekty ve hře, pozvánky ke hraní. Zbylé příklady nejsou vhodné ke sdílení.

Reflexe — 20 minut

Sdílej

1. Které příklady jsi vybarvil/a, že nejsou vhodné sdílet s lidmi, které neznáš? Vysvětli, proč to tak vnímáš.
2. Každý má jinak nastavenou hranici toho, co je v pořádku sdílet s ostatními a co už není. Je důležité vědět, jak to máme nastavené my, a také respektovat hranice druhých lidí. Které z příkladů v PL1 nepřípadaly vhodné tobě, ale spolužákovi/spolužačce ano? Povídejte si proč.

KAMDÁL Můžete dětem přečíst Rubyina pravidla pro bezpečné surfování v knize HELLO RUBY Výprava do internetu, str. 83.

Ne všechno patří na internet!

Některé věci sdílíme jen se svými blízkými. Naopak pokud z něčeho máme radost, chceme to říci všem. A někdy si necháváme věci jen pro sebe. Vždy si rozmyslí, co je v pořádku sdílet a také s kým. Nejen na internetu.

vybarvi puntíky dle toho, jak si myslíš, že je v pořádku věci sdílet nebo není.

Sdílel/a bych	s nikým	s rodiči ve zprávě	ve třídním chatu (např. whatsapp)
Fotka, jak skáčíme na trampolíně s kamarády	☐	☐	☐
Co mi včera říkala kamarádka nebo kamarád	☐	☐	☐
Hoax, který obsahuje výzvu ke sdílení nebo přeposlání	☐	☐	☐
Playlist — hudbu, kterou rád/a posloucháš	☐	☐	☐
Fotku člena rodiny ve spodním prádle	☐	☐	☐
Jakou hru teď hraješ	☐	☐	☐
Kde právě jsi (tvá poloha)	☐	☐	☐
To, že tvůj kamarád nebo kamarádka má špatné známky	☐	☐	☐
Kreslený vtíp	☐	☐	☐

Pozor na padouchy!

Internet je zázračný vynález, ale je třeba být na něm obezřetný/á — například v minihrách v Robloxu, na Minecraft serverech nebo třeba v aplikaci WhatsApp tě může kontaktovat někdo, kdo nemusí mít ty nejlepší úmysly. Vybarvi pastelkou ty bubliny, které obsahují, co bys neměl/a sdílet online s lidmi, které neznáš!

jakékoliv fotky sebe nebo svých kamarádů

svou e-mailovou adresu

video z okolí, kde bydlíš

své plány na odpoledne (nebo na jindy...)

kde bydlíš nebo kam chodíš do školy

úspěšné herní strategie a tipy

své telefonní číslo

co rád/a děláš

herní zážitky

kde se zrovna nacházíš

své reálné jméno

nápady na kreativní projekty ve hře

hesla

pozvánky ke hraní